

Gönderim: 14.11.2022

Kabul: 31.01.2023

Tür: Araştırma Makalesi

Acil uzaktan eğitimde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ve doyumları arasındaki ilişki

Beyza ASLAN^a
Mustafa Murat İNCEOĞLU^b

^aMEB, ORCID: 0000-0002-3800-7991

^bEge Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-6068-1440

Özet

Bu araştırmanın amacı acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyumları arasındaki ilişkiyi inceleyip araştırma sonuçlarını öğrenci görüşleri ile desteklemektir. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 bahar döneminde Türkiye’de pandemi sürecinde çevrimiçi eğitim görmüş olan Eğitim Fakültesi (232) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi (236) öğrencileridir. Araştırma sonucunda öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ile uzaktan eğitim doyumları arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bir diğeri çevrimiçi öğrenme ve hazırbulunuşluk düzeylerine bakılmış ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ve doyumları orta düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ve doyum düzeylerinin fakülte değişkenine göre durumları incelenmiştir. Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ile fakülte değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Doyum düzeyi ile fakülte değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmanın nitel veri desteği kısmında odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir ve nitel araştırma bulgularının nicel araştırma bulgularını desteklediği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Acil uzaktan eğitim, çevrimiçi öğrenme, hazırbulunuşluk, memnuniyet, pandemi.

The relationship between students' online learning readiness and satisfaction in emergency distance education

Abstract

The aim of this research is to examine the relationship between university students' online learning readiness and satisfaction in emergency distance education and to support the research results with student opinions. The study group of the research is the students of the Faculty of Education (232) and Faculty of Health Sciences (236), who received online education during the pandemic process in Turkey in the spring term of 2020-2021. As a result of the research, it was found that there is a moderate, positive and significant relationship between the students' readiness for online learning and their satisfaction with distance education. Another one looked at online learning and readiness levels, and students' online learning readiness and satisfaction were found to be moderate. The students' online learning readiness and satisfaction levels were examined according to the faculty variable. A significant difference was found between readiness for online learning and faculty variable. No significant difference was found between the level of satisfaction and the faculty variable. A focus group interview was conducted in the qualitative data support part of the research and it was seen that the qualitative research findings supported the quantitative research findings.

Keywords: Emergency remote teaching, online learning, readiness,satisfaction, pandemic.

Kaynak Gösterme

Aslan, B. ve İnceoğlu, M. M. (2023). *Acil uzaktan eğitimde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ve doyumları arasındaki ilişki*. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 9(1), 238-272. <https://doi.org/10.51948/auad.1204435>

Giriş

Ülkelerin mutluluk ve refah içerisinde olabilmesi, o ülkedeki insanların kesintisiz ve kaliteli eğitim almalarına ve bu eğitimlerle edindikleri bilgi ve becerilerle ekonomik gelişmeye yapacakları katkıya bağlıdır (Çakmak, 2008). Ancak zaman zaman ülkeler savaş, afet, salgın vb. durumlar ile karşı karşıya kalmakta ve eğitimleri kesintiye uğrayabilmektedir. Ülkelerin refah ve mutluluğunun devam edebilmesi için bu durumlara karşı eğitim sürekliliğinin sağlanabilmesi gerekmektedir. Alanyazında bu olaylar kriz durumları olarak ifade edilmektedir (Hodges ve diğerleri, 2020). 31 Aralık 2019 tarihinde Çin’de ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi de bu kriz durumlardan biridir. Ülkeler, salgınının yayılımını önleyebilmek amacıyla hastalığın temas yoluyla bulaşabileceği eğitim öğretim kurumlarının geçici bir süre ile kapatılması kararını almıştır. Bu süreçte birçok ülke öğrenme kaybını en aza indirmek amacıyla açık ve uzaktan öğrenme sistemlerini tercih etmiştir (UNESCO, 2020). Türkiye’de bu politikayı izleyen ülkelerden biridir. YÖK başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç tarafından yapılan basın açıklamasında 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim imkânına sahip yükseköğretim kurumlarının dijital olanaklar ile uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiştir (Saraç, 2020). Bu süreçte uygulanan uzaktan eğitim, salgın öncesinde bazı yükseköğretim kurumlarında uygulanan, öncesinde bir planlama ve alt yapı gerektiren uzaktan eğitim uygulamalarından farklıdır. Hodges ve diğerleri ’ne (2020) göre, kriz durumlarından dolayı öğretim sunum materyallerinin geçici bir süreliğine alternatif sunum ortamına taşınması Acil Uzaktan Eğitim (AUE) olarak adlandırılmaktadır. AUE’nin uzaktan eğitimden farklı olduğunun anlaşılması, bu çalışmanın amacını ve alanyazındaki pandemi öncesi benzer çalışmalardan farklılığının ortaya konulması bakımından gereklidir.

Dünya bu kriz durumları ile yeniden karşılaşabilir ve bu yeniden karşılaşma durumunda, 21.yüzyılda olunduğu göz önünde bulundurulduğunda hazırlıksız olmak, kabul edilebilir bir durum değildir. Bu yüzden bu süreçte yaşanan sorunların belirlenmesi ve verilere uygun olarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Akkoyunlu ve Bardakçı, 2020). AUE’nin ne kadar başarılı olduğunun tespit edilmesi ve başarısız olduğu noktaların saptanması, geleceğe ışık tutulması bakımından önemlidir. Parlak (2004) öğrenci doyumunun (memnuniyet) internet temelli eğitimdeki başarının önemli bir göstergesi olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin internet temelli eğitimde başarılı olabilmeleri içinse bir takım bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu durum, alanyazında hazırbulunuşluk olarak ifade edilmektedir (Harman ve Çelikler, 2012). Bu süreçte uygulanan uzaktan eğitim daha çok internet temelli bir yaklaşım çerçevesinde çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği için bu çalışmada çevrimiçi öğrenme

hazırbulunuşluğu araştırılmıştır. Sonuç olarak, yeni normal veya sonrasında uygulanacak olan uzaktan eğitim nitelikli olabilmesi için, internet temelli eğitimdeki başarının önemli bir göstergesi olan internet temelli öğrenci doymu önemlidir ve bu doyma ulaşabilmek için de öğrencilerde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğunun varlığı gereklidir. Bu yüzden bu araştırmada AUE sürecinde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme başarısını etkilemede önemli bir rolü olan çevrimiçi hazırbulunuşluk durumları, internet temelli eğitimin başarılı olup olmadığının bir ölçütü olan öğrenci memnuniyeti ve bunlar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu araştırma, acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin bir durum değerlendirmesi niteliğinde nesnel bir bakış açısı sunacağından dolayı ve yeni normalde gerçekleşen uzaktan eğitim ve sonrasında bu ve bunun gibi eğitimin kesintiye uğramasına sebep olacak bir senaryo durumunda uzaktan eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik, kurumların, yöneticilerin ve uzmanların çalışmalarına da katkı sağlayacağı düşünüldüğü için araştırılmıştır.

Araştırma Sorunsalı

Acil uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı memnuniyetsiz oldukları gözlemlenmiştir. Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleştirilen bir çalışmada da öğrencilerin çevrimiçi kurs memnuniyetleri düşük bulunmuştur (Natarajan ve Joseph, 2021). Bu memnuniyetsizliğe sebep olan durumlardan birinin ise uzaktan eğitime acil geçişten dolayı kurumların ve öğrencilerin bu sürece hazır olmadıklarının neden olduğu düşüncesi olmuştur. Bu yüzden bu araştırmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu, internet temelli uzaktan eğitim doymu(memnuniyeti) ve bunlar arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Problem Cümlesi

Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ile uzaktan eğitim doymaları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Alt Problemler

- Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukları ile doymaları arasındaki ilişki ne düzeydedir?
- Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukları ne düzeydedir?
- Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin internet temelli uzaktan eğitime yönelik doymaları ne düzeydedir?

- Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukları ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik doyumları ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
- Odak grup öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerine göre hazırbulunuşluk durumları ne düzeydedir?
- Odak grup öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerine göre doyum durumları ne düzeydedir?
- Eğitim fakültesi ve Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin pandemi sürecindeki çevrimiçi eğitim sürecine yönelik görüşleri nedir?

Sınırlılıklar

- Çalışmanın katılımcıları Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır.
- Odak grup, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü öğrencileri ile sınırlıdır.
- Çalışmada kullanılan araştırma yöntemi karma araştırma yöntemi ile sınırlıdır.
- Hazırbulunuşluk değişkeni ile kıyaslanan değişken doyum(memnuniyet) değişkeni ile sınırlıdır.
- Çalışma pandemi süreci ile sınırlıdır.

İlgili Alanyazın

Çalışmanın Kuramsal Temelleri

Transaksiyonel uzaklık kuramı. Transaksiyonel uzaklık, öğrenci ile öğretici arasında oluşan psikolojik ve iletişimsel bir boşluk olarak ifade edilmektedir. Bu kuramla anlatılmak istenen, öğrenci öğrenmesinin uzaktan dolayı olumsuz etkilendiğini düşünüyor veya hissediyorsa bunun sebebi iletişimsizlik ve psikolojik etkenlerdir (Demir, Kaymak ve Horzum, 2013). Transaksiyonel uzaklığın diyalog ve yapı olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır; iletişim ve etkileşim diyalogu, öğrenme çıktısı, ders içeriği vs. ise yapıyı oluşturmaktadır (Demir ve diğerleri, 2013). Etkileşim ve çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu arasında pozitif

yönlü bir ilişki vardır (Demir ve diğerleri, 2013). Bu ifadeye göre transaksiyonel uzaklık, etkileşim varlığında azalacaktır ve öğrencilere öğrenmelerinin uzaklıktan dolayı olumsuz etkilendiği algısı yaşatılmayacaktır. Bu bakımdan, acil uzaktan eğitimde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu dâhilinde bulunan öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-içerik etkileşim boyutlarının incelenmesi bu çalışma için önemlidir.

Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu – Doyum (memnuniyet). Oliver (2021) tarafından çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu öz düzenleyici öğrenme becerisine sahip olma, teknolojiye erişim ve teknoloji okuryazarı olma olarak ifade edilmektedir. Hung, Chou, Chen ve Own (2010) ise, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğunun bilgisayar ve internet kullanımı öz yeterliği, kendi kendine öğrenme, öğrenen kontrolü, öğrenme motivasyonu ve çevrimiçi iletişim öz yeterliğine sahip olma durumu olduğunu ifade etmektedir. Thorndike'e (1971) göre, bir etkinliğe hazır olmadığı halde bireyin o etkinliği yapmaya zorlanması, bireyin kızgın olmasına neden olmaktadır (Akt., Koloğlu, 2016). Çevrimiçi öğrenme süreçlerinde nitelikli ve başarılı sonuçlar elde edebilmek için öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğuna sahip olması gerekmektedir (Alsancak, Sırakaya ve Yurdugöl, 2016). Öğrencilerin bir kursa yönelik öğrenme deneyimleri ve algıları ise öğrenme memnuniyeti olarak ifade edilmektedir (Kuo, Walker, Belland ve Schroder, 2013). Bir diğeri, öğrencilerin almış oldukları eğitim hizmetleri ve sahip oldukları imkânlar, o eğitimden edinmiş oldukları deneyime yönelik olan tutumları, Weerasinghe, Lalitha ve Fernando (2017) tarafından öğrenci memnuniyeti olarak ifade edilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda öğrenci doyumunun bir sistemin uygulama başarısının önemli bir göstergesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Delon ve Mclean, 1992) (Akt., Karataş ve Üstündağ, 2008). Demir ve diğerleri 'ne (2013) göre transaksiyonel uzaklık doyumunu da etkilemektedir. Transaksiyonel uzaklık, etkileşimin varlığında azalmaktadır ve etkileşim ise çevrimiçi öğrenme ortamlarında, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğunun olmasına bağlıdır. Bu ifadeden yola çıkarak, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu varlığında etkileşimin olduğu ve transaksiyonel uzaklığın azaldığı, sonuç olarak da öğrencilerin süreçten memnun ayrıldığı söylenebilir. Fogerson'da (2005) çalışmasında, öğrencilerin çevrimiçi eğitimden memnun olma durumlarının, hazırbulunuşluklarının olmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Literatürde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve memnuniyet arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar vardır fakat bu çalışma iki değişken arasındaki ilişkiyi acil uzaktan eğitim sürecinde incelemektedir. Acil uzaktan eğitimdeki memnuniyetsizlik durumunun temeline, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu çerçevesinde inmektedir.

Acil uzaktan eğitim. Kriz ve felaket durumlarında normal eğitim sürecinin sonlanıp, ani olarak plansız ve programsız alternatif bir eğitim sürecine geçiş yapılması durumu acil uzaktan eğitim olarak ifade edilmektedir (Hodges ve diğerleri, 2020). Buradaki öncelikli amaç nitelikli bir eğitim süreci oluşturmaktan ziyade, aksamaya uğrayan eğitimin devamlılığını sağlamaya çalışmak ve eğitimin kesintiye uğramasını engellemektir. Ancak yine de eğitimin yanında öğrenmenin devamlılığının sağlanabilmesi bakımından bu süreçte ilk karşılaşılan olumsuz durumların tespit edilmesi ve gelecek benzer durumlarda önlem alınabilmesi için acil uzaktan eğitim süreci ve süreç içerisindeki durumların ortaya konması önemlidir. Bu olumsuz durumların belirlenmesi, bu konuda geleceğe ışık tutulması ve acil uzaktan eğitim sürecine nesnel bir bakış açısı sunmak adına, acil uzaktan eğitim çalışma konusu olarak tercih edilmiştir.

Çalışmayla Doğrudan İlişkili Araştırmalar

Pandemi döneminde yapılan acil uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve çevrimiçi öğrenme memnuniyeti ile ilgili araştırmalar bu çalışmalardan bazılarıdır. Acil uzaktan eğitim sürecinde yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde bu iki kavramın ilişkisel olarak değil de ayrı olarak incelendiği görülmüştür. Jiang, Islam, Gu ve Spector (2021) 928 Çin’li üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada öğrenci memnuniyetinin (doyum) çevrimiçi öğrenme platformunun kullanım kolaylığı ve kullanılabilirliğinden ve bilgisayar öz yeterliklerinden doğrudan veya dolaylı olarak etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Surahman ve Sulthoni (2020), 26 üniversiteden rastgele seçilmiş 226 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hizmeti memnuniyetlerini araştırmışlar ve öğrencilerden %19 çok memnun, %41 memnun, %30 memnuniyetsiz ve %10 çok memnun değil olarak çıkmıştır. Bu sonuçların temelinde sınırlı internet erişimi ve düşük öğretim rehberliği olduğu ifade edilmektedir. Sonuç olarak bu çalışmalara bakıldığında öğrencilerin doyumlarının (memnuniyet) çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu alt boyutlarından etkilendiği söylenebilir. Bizim çalışmamızda da sonuçların bu yönde çıkacağı düşünülmüştür. Baygeldi, Öztürk ve Dikkartın Övez (2021), pandemi sürecinde 221 eğitim fakültesi öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarının yüksek olduğunu bulmuşlardır. Kuzu (2020) 305 eğitim fakültesi öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında öğrencilerin uzaktan eğitim hazırbulunuşluklarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmalara göre pandemi döneminde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğunun yüksek olduğu görülmektedir.

Çalışmayla Doğrudan İlişkisi Olmayan Araştırmalar

Pandemi öncesinde yapılan çalışmalara bakıldığında çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar olduğu görölmüştür. Bu çalışmalar, pandemi dönemini kapsamadığı için bu araştırmayla doğrudan ilişkisi bulunmayan çalışmalar başlığı altında verilmiştir. Topal (2016) 352 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ve memnuniyetleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Wei ve Chou (2020) 356 lisans öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada bilgisayar-internet öz yeterliğine sahip olan öğrencilerin kurs doyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kırmızı (2015) çalışmasında, öğrenen hazırbulunuşluğunun tüm alt boyutları ve öğrenen memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak pandemi öncesinde yapılan çalışmalarda çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve memnuniyet arasında pozitif ve olumlu yönde bir ilişki olduğu görölmüştür.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada katılımcıların davranışları, test vb. bir yol ile ölçülmek ve sayısal veriler ile açıklanmak istendiği için nicel araştırma yöntemi (Erişti, Kuzu, Kabakçı, Akbulut ve Kurt, 2013) kullanılmıştır. Aynı zamanda nicel araştırma sonuçları nitel veriler ile desteklenmek istenmiştir. Odak grup görüşmesi, bir konu hakkında, belirlenen katılımcıların bilgi ve fikirlerini detaylı olarak ifade etmesi amacıyla gerçekleştirilmektedir Erişti, Kuzu, Kabakçı, Akbulut ve Kurt (2013). Bu yüzden araştırmanın nitel veri desteği kısmı için odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bir diğeri, Öğrencilere gönderilen anket sonuna, öğrencilerin pandemi dönemi ile ilgili varsa görüşleri belirtmeleri istenmiş ve burada belirtmiş oldukları görüşler de nitel veri olarak kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda katılımcılar üzerinden gözlem, görüşme ve belgeler ile veri elde edilmesi olası nitel veri toplama yöntemi olarak gösterilebilir (Doğanay, Ataizi, Şimşek, Balaban ve Akbulut, 2018). Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanıldığı ve araştırma sonuçları nitel veriler ile desteklendiği için (Creswell ve Clark, 2018), bu araştırmanın yöntemi açıklayıcı karma desen yöntemidir.

Araştırma Alanı ve Katılımcılar

Araştırmanın evreni Türkiye’de pandemi sürecinde çevrimiçi eğitime katılmış olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini 2020-2021 bahar döneminde Türkiye’de pandemi sürecinde çevrimiçi eğitim almış olan Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Acil uzaktan eğitimde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum arasındaki ilişki daha önce bu iki grup arasında kıyaslanmamıştır. O yüzden araştırmanın örneklemini bu iki grup olarak belirlenmiştir. Araştırmanın nitel veri desteği kısmı için odak grup görüşmesi öğrencileri gönüllülük durumuna göre oluşturulmuş ve görüşmeye 6 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya niceliksel olarak en az katılım gösteren öğrencilerin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencileri olması ve BÖTE öğrencilerinin diğer öğrencilere göre almış oldukları dersler ve bölümleri gereği bilişim teknolojileri ile daha çok ilgilenmeleri, acil uzaktan eğitimdeki çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum durumlarının merak edilmesine neden olmuştur. Bu yüzden odak grup öğrencileri BÖTE bölümünden tercih edilmiştir.

Pandemi süreci olmasından kaynaklı, çalışmada ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Her iki fakülteye ait katılımcı bilgileri Tablo 1’de verilmektedir. Araştırmaya 236 Eğitim Fakültesi ve 232 Sağlık Bilimleri Fakültesi olmak üzere toplamda 468 öğrenci katılmıştır.

Tablo 1		
<i>Fakülterele Göre Öğrenci Dağılımı</i>		
Fakülte	N	Yüzde
Eğitim Fakültesi	236	50.4
Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	49.6
Toplam	468	100.0

Öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı aşağıda Tablo 2’de verilmektedir. Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi dışındaki üniversitelerdeki öğrenciler Eğitim Fakültesi öğrencileridir. “Diğer” adı altında sayısı verilen öğrenciler üniversite adlarını belirtmeyen öğrencilerdir.

Tablo 2		
<i>Üniversitelere Göre Öğrenci Dağılımı</i>		
Üniversite	N	Yüzde
Afyon Kocatepe Üniversitesi	69	14.7
Akdeniz Üniversitesi	55	11.8
Fırat Üniversitesi	29	6.2
Mersin Üniversitesi	26	5.6
Ege Üniversitesi	20	4.3
Aksaray Üniversitesi	14	3.0
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	9	1.9
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	6	1.3
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	0.4
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	0.2
Artvin Çoruh Üniversitesi	1	0.2
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0.2
Siirt Üniversitesi	1	0.2
Diğer	2	0.4
Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi	232	49.6
Toplam	468	100.0

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımı verilmektedir. Araştırmaya katılım en çok Sağlık Bilimleri Fakültesinden Hemşirelik bölümü, en az da Eğitim Fakültesinden Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünden olmuştur.

Tablo 3		
<i>Bölimlere Göre Öğrenci Dağılımı</i>		
Bölim	N	Yüzde
Hemşirelik	97	20.7
Fen Bilgisi Öğretmenliği	72	15.4
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	62	13.2
Okul Öncesi Öğretmenliği	51	10.9
Beslenme ve Diyetetik	38	8.1
Sınıf Öğretmenliği	36	7.7
Sağlık Yönetimi	35	7.5
Türkçe Öğretmenliği	21	4.5
Matematik Öğretmenliği	18	3.8
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	10	2.1
İngilizce Öğretmenliği	9	1.9
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	8	1.7
Özel Eğitim Öğretmenliği	4	0.9
Diğer Öğretmenlikler	4	0.9
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	3	0.6
Toplam	468	100.0

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarını ölçmek amacıyla Hung ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlama ve geçerlik güvenirlik çalışması İlhan ve Çetin (2013) tarafından yapılan *Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği*(ÇÖHBÖ) kullanılmıştır. Bir diğer ölçme aracı ise öğrencilerin uzaktan eğitim doyumlarını ölçmek amacıyla Parlak (2014)

tarafından geliştirilen *İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Öğrenci Doyumu Ölçeği (İTUEÖDÖ)*'dir. Odak grup görüşmesi için ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları bir uzman eşliğinde hazırlanmıştır. Sorular, öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik hazırbulunuşluk ve doyum durumlarını anlamak amacıyla oluşturulmuştur. ÇÖHBÖ için yapılan test-tekrar test, bileşik güvenilirlik, test yarılama ve iç tutarlılık çalışmaları sonucunda güvenilirlik katsayılarının uygun aralıklar içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (İlhan ve Çetin, 2013). Bu çalışma için de yapılan güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4'de verilmektedir. Yapılan analiz sonucunda cronbach α katsayısı .89 çıkmıştır. Dolayısıyla ÇÖHBÖ'nün güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Tablo 4		
<i>ÇÖHBÖ'nün Tamamına Ait Güvenirlik Analizi</i>		
Ölçek	Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
ÇÖHBÖ	.89	18

Parlak (2004) İTUEÖDÖ güvenilirliğini cronbach α ile hesaplamıştır ve hesaplanan iç tutarlılık tüm ölçek için .95 bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısının bir'e yakın olması ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Parlak,2004). Bu çalışma için de yapılan güvenilirlik analizi sonucu cronbach α .96 bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 5'de verilmektedir.

Tablo 5		
<i>İTUEÖDÖ'nün Tamamına Ait Güvenirlik Analizi</i>		
Ölçek	Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
ÇÖHBÖ	.96	38

Yapılan çalışma sonuçlarına göre, her iki ölçme aracı da geçerliği ve güvenilirliği yüksek ölçme araçlarıdır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2020-2021 bahar döneminde toplanmış ve araştırmada kullanılan ölçek soruları çevrimiçi anket programı olan Google form ortamına aktarılmış ve öğrencilere ulaştırılmıştır. Araştırmanın görüşme kısmı için ise önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden, planlanan gün ve saatte Zoom ortamında görüşme gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Araştırmada nicel verilerin analizi için ilk olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığının anlaşılması için normallik analizleri, verilerin tanımlanması için betimsel istatistikler (ortalama, frekans, yüzde, standart sapma, min ve max değerler), ÇÖHBÖ ve İTUEÖDÖ ve alt boyutlarının fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini anlamak amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. Araştırmada $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Her iki ölçekten elde edilen puanların Normallik analizleri için Skewness, Kurtosis ve Histogram grafiklerine bakılmış ve verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden araştırmada parametrik istatistik teknikleri kullanılmıştır. ÇÖHBÖ ve İTUEÖDÖ arasındaki ilişki durumuna bakmak için korelasyon analizi yapılmış ve dağılım normal olduğu için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Nitel verilerin analizi içinse içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler MAXQUADA adı verilen analiz programında kodlanmıştır ve kodlanan veriler kategorilere ayrılmış ve bir tema altında toplanmıştır. Veriler kodlanırken, cümle içerisindeki aynı veya benzer anlama sahip kelimeler tespit edilerek bir isimlendirme yapılmıştır. Görüşme sonunda elde edilen veriler Hazırbulunuşluk ve Memnuniyet durumları olmak üzere iki tema altında kategorilendirilmiş ve kodlanmıştır. Hazırbulunuşluk teması altında 6 kategori, 1 alt kategori ve 22 kod ve Memnuniyet teması altında ise 4 kategori, 2 alt kategori ve 14 kod bulunmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyumunu arasındaki ilişki, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluk ve doyumunu durumu ve odak grup öğrenci görüşleri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşlukları ile Doyumları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonucunda, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = .454$, $p < 0.05$). Korelasyon katsayısının $0.70-0.30$ arasında olması orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Dolayısıyla acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukları ile doyumları arasındaki ilişki orta düzeydedir. Araştırmaya ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6			
<i>Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşlukları ile Doyumları Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi</i>			
Değişken	N	r	P
Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği	468	.454	.000
İnternet Temelli Uzaktan Eğitim Öğrencileri Doyum Ölçeği			

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşlukları

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk durumlarını anlamak amacıyla yapılan çalışma sonucunda ölçeğin tamamından elde edilen ortalama puana bakıldığında öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecinde, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları orta düzeyde bulunmuştur ($\bar{X} = 3.77 \pm .51$). Ölçek alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde de öğrenme motivasyonu hariç alt boyutlara ilişkin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları da orta düzeyde bulunmuştur. Öğrenme motivasyonuna ait ortalama puanın yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 4.03 \pm .58$). Araştırmaya ilişkin detaylı bulgular Tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7						
<i>Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşluklarına Ait Betimsel İstatistikler (Aslan, 2022)</i>						
Ölçek ve Alt Boyutları	N	Madde	Min	Max	\bar{x}	SS

ÇÖHBÖ	468	18	1.39	5.00	3.77	.51
Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Öz Yeterliği	468	3	1.00	5.00	3.76	.70
Kendi Kendine Öğrenme	468	5	1.00	5.00	3.71	.65
Öğrenen Kontrolü	468	3	1.00	5.00	3.43	.65
Öğrenme Motivasyonu	468	4	1.50	5.00	4.03	.58
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	468	3	1.00	5.00	3.86	.75

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşluklarının Fakülte Değişkenine Göre Analizi

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarının fakülte değişkenine göre durumunun incelendiği araştırma sonucundan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t [468]= 4.095, p < 0.05$). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları ($\bar{X} = 3.86$), sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinden ($\bar{X} = 3.67$) daha yüksek çıkmıştır. Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu alt boyutlarına bakıldığında, Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Öz Yeterliği alt boyutu ($t [468]= 3.287, p < 0.05$), Öğrenme Motivasyonu alt boyutu ($t [468]= 2.848, p < 0.05$), Kendi Kendine Öğrenme alt boyutu ($t [468]= 3.691, p < 0.05$), Öğrenen Kontrolü alt boyutu ($t [468]= 2.918, p < 0.05$) ve Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği alt boyutu ($t [468]= 2.752, p < 0.05$) için her iki fakülte arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Araştırma bulgularına ilişkin bilgiler Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8							
<i>Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşluklarının Fakülte Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem T-testi Sonuçları</i>							
Değişkenler	Fakülte	N	\bar{X}	SS	t testi		
					t	sd	P
Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği	Eğitim Fakültesi	236	3.86	.49	4.095	466	.000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.67	.52			
Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Öz Yeterliği	Eğitim Fakültesi	236	3.86	.70	3.287	466	.001
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.65	.70			

Kendi Kendine Öğrenme	Eğitim Fakültesi	236	3.82	.62	3.691	466	.000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.60	.66			
Öğrenen Kontrolü	Eğitim Fakültesi	236	3.51	.61	2.918	466	.004
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.34	.68			
Öğrenme Motivasyonu	Eğitim Fakültesi	236	4.11	.60	2.848	466	.005
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.95	.55			
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği	Eğitim Fakültesi	236	3.95	.74	2.752	466	.006
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.76	.76			

Çevrimiçi Öğrenme Sürecine Yönelik Hazırbulunuşluk Durumuna İlişkin Odak Grup Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarını anlamak amacıyla birtakım sorular sorulmuş ve öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar Tablo 9’da Hazırbulunuşluk durumu teması altında kategori ve kodlara ayrılmıştır. Öğrencilere “Çevrimiçi öğrenme yazılımlarını yönetebilme konusunda kendine güvenmediğin zamanlar oluyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar “Kendine Güvenme Durumu” kategorisi altında verilmektedir.

Tablo 9	
<i>Hazırbulunuşluk Teması, Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodların Dağılımı</i>	
Tema / Kategori / Kod	Referans
Hazırbulunuşluk Durumu	
Kendine Güvenme Durumu	
Güvenim var	3
Güvenim yok	3
İsteklilik (Motivasyon)	
Olumsuz	3
Olumlu	3
Öğrenme Süreci Yönetimi	
Araştırma yapma	4
Öğretmene veya arkadaşına sorma	3
Tekrar izleme	5
Derse girme	2
Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	

İnternet kullanımı	3
Sorunla karşılaşmadım	6
Çevrimiçi Öğrenme Yazılımı Yönetimi	
Çevrimiçi yazılımlar	3
Arayüz	2
Kendi Kendine Çalışma	
Ödev teslim tarihi	1
Zaman yönetimi	6
Konuyu anlama	1
Çalışma şekli	
Not tutarak	2
Uygulama yaparak	1
Planlı çalışma	1
Ders öncesi	2
Sınava yakın	2
Hedef odaklı	1
Şematize ederek öğrenme	1

Ö2: “Evet oluyor. Öğrenci olarak öğretmen ve arkadaşlarımla iletişim kurmam lazım. Bu süreçte bilmediğim bir konu olduğu an kendime güvenim yok. Bir konuda sunum yapılacak olsun, birisi ile konuşulacak olsun kendimi sıkıntıya sokarım o sorunu çözene kadar baya bir vakit harcarım.”

Ö3: “Süreçte bilgisayardan kaynaklı bir hata olduğunda o an hemen müdahale edip sorunu çözme konusunda kendime güvenmiyorum. Elim ayağım birbirine dolaşabilir, neyi nasıl yapacağım ile ilgili telaşa kapılabilirim. Ancak staj uygulamalarında kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum. Teknik aksaklıklardan dolayı kendime güvenmiyorum.”

Ö4: “Olmuyor. Kendimde güvensizlik hissettiğim noktaları araştırarak kapatıyorum”

Öğrencilere sorulan “Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenmeye karşı istekliliğini nasıl değerlendirirsin? Neden?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar “İsteklilik” kategorisi altında verilmektedir.

Ö3: “Hiç rahat değilim. O yüzden çevrimiçi eğitimi hiç sevmedim. Çevrimiçi eğitime istekli değilim. Yüz yüze eğitimden daha çok efor sarf ettiğimi düşünüyorum.”

Ö4: “Ben de olumsuz düşünüyorum. İstekli değilim. Eğitimin kalitesini düşürdüğüne inanıyorum. Yüz yüze eğitime göre çevrimiçi eğitimin kalitesinin daha düşük olduğunu düşünüyorum. Rahatlık da buna bir neden. Bazı öğretmenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına ayak uyduramaması. Çevrimiçi ortamda herkes anlasın diye basite indirgenerek anlatım yapılmasından dolayı sıkılıyorum ben bazı bilgileri zaten önceden bilmiş oluyorum.”

Ö5: “Bir video izlerken herhangi bir platformda YouTube, Udemy gibi yanda çıkan başka videolar beni isteklendiriyor. Onları da izlemek istiyorum. Kurs ortamlarında verilen sertifikalar da çok cezbedici oluyorlar.”

Derste işlenen bir konuyu anlamadığın veya hatırlamadığın zaman ne yapıyorsun? sorusuna verilen yanıtlar “Öğrenme Süreci Yönetimi” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö1: “Tekrar ediyorum. Çevrimiçi ortamın en güzel yanlarından biri bu. Derste anlamadığım bir şey olursa ilgili yeri tekrar dinleyerek anlayabiliyorum.”

Ö5: “Youtube vb. platformlarda o konunun benzeri başkaları tarafından anlatılmış mı ona bakıyorum. Kendim için uygun olanı bulana kadar videoları araştırıyorum. Veya bir belge doküman sunu vs. varsa o tarz başka kaynaklara geçiyorum öğretmenin anlatımı yeterli değilse.”

Çevrimiçi eğitim sürecinde ödevlerini ve çalışmalarını yaparken bilgisayar ve internet kullanımı konusunda kendini nasıl değerlendirirsin?” sorusuna ve MS Office programlarını kullanırken ne tür sorunlarla karşılaştın?” sonda sorusuna verilen yanıtlara ait kodlar “Bilgisayar ve İnternet Kullanımı” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö2: “Anlamadığım bir kısım olduğunda anlık olarak bununla ilgili internet üzerinden çözümlere ulaşabilme imkânım çok fazlaydı. Türkçe kaynaklarda bulamasam da sorunun İngilizcesini yazıp tarattığımda çok fazla kaynağa ulaşabiliyordum. Sorunumu kolaylıkla çözebilmemi sağladı. Normal zamanda örgün eğitimde olsaydı yine bunu yapabilirdim ama üşengeçliğime dek gelirdi, hocayla sınıfta ya da koridorda karşılaştığımda direk hocaya sorardım.”

Ö6: “İnternet sıkıntım olmadığı ve bölümümde BÖTE olduğu için herhangi bir sıkıntım yoktu.”

Çevrimiçi öğrenme yazılımlarını yönetebilme konusunda kendini nasıl hissediyorsun? sorusuna verilen yanıtlar “Çevrimiçi Öğrenme Yazılımı Yönetimi” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö3: “Aldığımız derslerle birlikte birçok çevrimiçi öğrenme platformu ve web 2.0 araçları öğrendik. Bu konuda kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.”

Ö4: “Çevrimiçi öğrenme ortamlarına biraz yabancıydım. Ne nerde, nasıl kullanılır gibi. Örneğin ege derste mesajlaşmayı sonradan keşfettim. Hocalar buralardan ulaşabileceğimizi söyledi. Bunu bilmiyordum bu konuda kendimi geliştirdim.”

Çevrimiçi eğitim sürecinde kendi kendine çalışma rutinini açıklar mısın? Nasıl çalışıyorsun? Sorusuna verilen yanıtlar “Kendi Kendine Çalışma” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö5: “Zaman yönetimi konusunda pandemi sürecinin başında başarısızdım. Ancak sonrasında alışınca günü gününe dersleri çalışmaya çalıştım. O gün o dersin akşamında

dersi tekrar açıp önemli noktaları not alıyordum. Ancak ilk 6 ay zamanı yönetmekte çok zorlandım çünkü yetmiyordu.”

Öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecindeki hazırbulunuşluk durumlarını anlamak amacıyla yöneltilen sorulara vermiş oldukları olumlu ve olumsuz yöndeki yanıtlar, odak grup öğrencilerinin hazırbulunuşluklarının orta düzeyde olduğu yönünde bir çıkarıma varılmasına neden olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına ait çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluk düzeyine ait nicel bulgular da orta düzeyde bulunmuştur. Dolayısıyla görüşme sonuçlarından elde edilen nitel bulgular nicel bulguları destekler niteliktedir.

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Doyum Düzeyleri

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme doyumlarına ilişkin yapılan analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmektedir. Öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik çevrimiçi öğrenme doyumlarının, İnternet Temelli Uzaktan Eğitim Öğrencileri Doyum Ölçeğinin tamamından elde edilen ortalama puana bakıldığında orta düzeyde olduğu söylenebilir ($\bar{X} = 3.14 \pm .74$). Ölçek alt boyutları incelendiğinde “Kurumsal Destek” alt boyutu hariç diğer alt boyutlara ilişkin doyum düzeyleri de orta düzeyde bulunmuştur. “Kurumsal Destek” alt boyutuna ilişkin doyum düzeyi ise düşük bulunmuştur ($\bar{X} = 2.38 \pm .99$).

Tablo 10 Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Doyumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler						
	N	Madde Sayısı	Min	Max	\bar{X}	SS
İnternet Temelli Uzaktan Eğitim Öğrencileri Doyum Ölçeği	468	38	1.13	5.00	3.14	.74
Öğrenci-Öğrenci Etkileşim	468	3	1.00	5.00	3.01	.99
Öğrenci-Öğretmen Etkileşim	468	12	1.00	5.00	3.24	.90
Ders Yapısı	468	12	1.00	5.00	3.46	.78
Kurumsal Destek	468	8	1.00	5.00	2.38	.99
Esneklik	468	3	1.00	5.00	3.55	.99

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Doyumlarının Fakülte Değişkenine Göre Analizi

Öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik çevrimiçi öğrenme doyumları ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($t [468]=1.659$, $p > 0.05$). Ancak ölçek alt boyutları incelendiğinde Kurumsal Destek ($t [468]= 4.692$), $p <$

0.05) ve Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi ($t [468]= 4.692$), $p < 0.05$) alt boyutunda fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11							
<i>Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Doyumlarının Fakülte Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem T-testi Sonuçları</i>							
Ölçek ve Alt Boyutları	Fakülte	N	\bar{X}	SS	t testi		
					t	sd	p
İTUEÖDÖ	Eğitim Fakültesi	236	3.19	.74	1.659	466	.098
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.08	.73			
Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi	Eğitim Fakültesi	236	3.23	.97	4.692	466	.000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	2.80	.98			
Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi	Eğitim Fakültesi	236	3.27	.87	.802	466	.423
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.21	.93			
Ders Yapısı	Eğitim Fakültesi	236	3.46	.77	-.203	466	.839
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.47	.80			
Kurumsal Destek	Eğitim Fakültesi	236	2.50	1.03	2.748	466	.006
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	2.25	.94			
Esneklik	Eğitim Fakültesi	236	3.62	1.03	1.431	466	.153
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	232	3.48	.95			

Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Sürecine Yönelik Doyumlarına İlişkin Odak Grup Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik memnuniyetlerini (doyum) anlamak amacıyla birtakım sorular sorulmuş ve öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar Memnuniyet Durumu teması altında kategori ve kodlara ayrılmıştır. Analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12 <i>Memnuniyet Durumu Teması, Kategori, Alt Kategori ve Kodların Dağılımı</i>	
Kategori / Kod	Referans
Memnuniyet durumu	
Etkileşim	
Öğretmenle etkileşim	3
Öğrencilerle etkileşim	5
Performans	
Öğretmen performansı	
Ders anlatımı	2
Geri bildirim hızı	2
Öğretmen farklılığı	5
Kurumun performansı	
Sistem kaynaklı sorunlar	5
Gelişim gösterme	3
Dikkat dağıtıcı unsurlar	
Rahatlık	3
Ders süreci	3
Mesajlaşma	6
Süreç	
Deneyim	3
Staj	3
Alışma süreci	2
Yüz yüze eğitim ile karşılaştırma	3

Öğrencilere sorulan “Öğretmenler ile olan etkileşimin nasıldı? Hangi durumlarda etkileşim kuruyordun?” ve “Bu çevrimiçi eğitim sürecinde diğer öğrenciler ile olan etkileşiminden bahsedebilir misin? Hangi durumlarda etkileşim kuruyordun?” sorularına verilen yanıtlar “Etkileşim” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö1: “Yüz yüze eğitime göre etkileşim çok azaldı, ders çıkışında hal hatır sorduğum arkadaşlarımla konuşamaz oldum, çok yakın arkadaşlarımla ancak konuşabildim.”

Ö6: “Hocalarla etkileşimim çok sık. Çünkü bir problemim olduğunda akranlarıma değil de hocalarımla iletişimi kurup çözüyorum. Bu yüzden hocalarımla aramızdaki etkileşim çok iyiydi diyebilirim. Ödevlerde herhangi bir anlaşılmayan yönerge verdiklerinde anlaşılmayan bir konu olduğunda veya ek ders yapma gibi bir durum olduğunda gün saat ayarlamada etkileşim kuruyordum.”

Ö5: “Başta sudan çıkmış balık gibiydik. Herkes birbirine soruyordu. İletişim bir yerde arttı. Sınıfta konuşmadığım arkadaşlarımla kendimi konuşuyor olarak gördüm. WhatsApp grubunda bu kadar aktif değildik. Herkes birbirine yardım etmeye başladı. Yardımseverlik konuşkanlık arttı. Birazcık sınıfımızı sosyalleştirdi aslında. Herkes birbiriyle konuştu. Ödevler üzerinden toplantılar yaptık birlikte ödevleri çözdük. İlginç bir şekilde bizi bir tık daha sosyalleştirdi.”

Bu süreçte öğretmenlerinin performansı hakkında ne düşünüyorsun? ve sence bağlı olduğun üniversitenin bu süreçteki performansı nasıldı, biraz açıklar mısın? sonda sorularına verilen yanıtlar “Performans” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö5: “Hocaların ders anlatımının açık ve net olması benim için çok önemli. Koydukları slaytın anlaşılır olması benim için çok önemli. Ek olarak bir kaynağa gitmek istemiyorum. Koydukları materyalin benim için yeterli olmasını istiyorum. Onu anlayayım istiyorum. Bu benim için önemli.”

Ö4: “Bazı öğretmenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına ayak uyduramaması. Çevrimiçi ortamda herkes anlasın diye basite indirgenerek anlatım yapılmasından dolayı sıkılıyorum ben bazı bilgileri zaten önceden bilmiş oluyorum.”

Ö2: “Ege Ders platformu ortak ve yoğun kullanım zamanlarında aşırı dondu mutlaka kendi platformumuz haricinde başka bir platforma geçmek durumunda kaldık başka bir yerde dersi işlemek durumunda kaldık, bu da öğrencilerin derse bağlanmasını, katılımını ister istemez düşürdü. Üniversite ilk dönem iyi değildi ancak ikinci dönem gayet iyiydi.”

Çevrimiçi eğitimdeyken mesajlaşma gibi diğer aktiviteler dikkatini dağıtır mı? sorusuna verilen yanıtlar “Dikkat dağıtıcı unsurlar” kategorisi altında kodlanmıştır. Öğrenciler mesajlaşma dışında da dikkat dağıtıcı unsurlardan bahsetmişlerdir ve o unsurlar da bu kategori altında kodlanmıştır.

Ö2: “Ev ortamında olmak. Benim için engelleyici bir durumdu. Aile ile birlikte olmak, gürültü olması, ek olarak rahat olma durumu”

Ö3: “İstedğim gibi hareket edebilme rahatlığı öğrenme disiplini olumsuz etkiliyor.”

Ö1: “Sürekli ekrana bakıyor olarak dersi dinlemek öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini söyleyebilirim.”

Ö3: “Evet dağıtıyor. Bazen kendim dağıtıyorum dersten sıkıldığımda bazen de istemsiz olarak dikkatlice bir dersi dinlerken başkaları tarafından dağılıyor.”

“Pandemi döneminde böyle bir çevrimiçi eğitim sürecine dâhil olmak sana nasıl hissettirdi?” sorusunun verilen yanıtlar “Süreç” kategorisi altında kodlanmıştır.

Ö3: “İlk başlarda uzaktan eğitime geçildiğinde aşırı mutsuz oldum, son sınıf olduğumuz için stajımız vardı ve staj ortamını yaşayamayacağım için olumsuz şeyler kattı.”

Ö1: “Pandemi döneminde olduğu için böyle bir durum olağandı, fakat çevrimiçi ortama alışmak biraz zaman aldı, alışması zor oldu ama sonunda alıştık, çok iyi hissettirmedi diyebilirim.”

Ö6: “Biraz daha bana kendimi özgür ve rahat hissettiriyor. Okulda her an söz alamıyorsun veya her an bir şeye odaklanamıyorsun. Canlı derste hoca su almaya gittiğinde ben de kendim kalkıp bir şeyler yapabiliyorum ancak yüz yüze iken hoca dışarı çıktığında ben gidemiyorum. O rahatlığı sevdiğim için bu istekliliğim arttı.”

Öğrencilerin acil uzaktan eğitim sürecindeki doyum durumlarını anlamak amacıyla yöneltilen sorulara vermiş oldukları olumlu ve olumsuz yöndeki yanıtlar, odak grup öğrencilerinin doyumlarının orta düzeyde olduğu yönünde bir çıkarıma varılmasına neden olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına ait internet temelli uzaktan eğitim düzeyine ait nicel bulgular da orta düzeyde bulunmuştur. Dolayısıyla görüşme sonuçlarından elde edilen nitel bulgular nicel bulguları destekler niteliktedir.

Öğrencilerin Acil Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde, anket sonuna eklenen öğrencilerin pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin görüşleri Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi olarak bağlı buldukları fakülteye göre analiz edilmiştir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim süreci ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 13’de verilmektedir. Öğrencilerin görüşleri Çevrimiçi eğitim teması altında olumlu ve olumsuz olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Aşağıda öğrenci görüşlerinden bazıları örnek olarak verilmektedir.

Tablo 13	
<i>Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Görüşlerinin Tema, Kategori ve Kodlara Göre Dağılımı</i>	
Tema / Kategori / Kod	Referans
Çevrimiçi Eğitim	
Olumlu	
Memnuniyet	2
Tekrar kullanılabilirlik	1
Düşük maliyet	1
Zaman	4
Erişilebilirlik	3

Tecrübe	1
Esneklik	2
Ortam	2
Bazen/Bazı	2
Eğitime devam etme	1
Verimli	3
İçsel motivasyon	1
Olumsuz	
Hazırbulunuşluk	1
Rahatlık	1
Etkileşim	3
Fırsat eşitsizliği	7
Yorucu	4
Dışsal faktörler	4
Yetersiz	7
Alt yapı sorunu	11
Verimsiz	9
Uygulama	3
Öğrenme	5
Değerlendirme	1
Sorumluluk	1
Motivasyon	2

Olumlu kategorisi altındaki görüşler:

Ö2: *“Uzaktan eğitimin olumlu yanı bireysel öğrenmelerimize daha çok vakit ayırıp, okumalar yapabilmemizi sağlıyor.”*

Ö26: *“Eğitimden bu şekilde bir yöntem ya da teknoloji sayesinde mahrum kalmamak güzel.”*

Ö29: *“Benim için iyi kendimi geliştirmeye vakit buldum ve araştırmaya yöneltti”*

Ö49: *“Uzaktan eğitimden memnunum. Dersleri uzaktan takip ederek ailemi pandemi sürecinde salgına karşı maksimum düzeyde korumuş oldum.”*

Ö71: *“Kendini motive etme yeterliliğine sahip olan öğrencilerin uzaktan eğitimde pek zorlandığını düşünmüyorum.”*

Olumsuz kategorisi altındaki görüşler:

Ö4: *“Dersler odaklanmakta güçlük çekiyorum odaklanamıyorum uzaktan eğitim benim için hiç verimli geçmiyor bana hiç bir şey katmadı.”*

Ö7: *“Ben 1.sınıf öğrencisiyim okuduğum bölümden dolayı genelde dersler alıyorum ancak hocalarım ile yüz yüze iletişim kurarak ders işlemek, sorduğum sorulara anında cevap alabilmek iyi bir eğitim almam için çok önemli.”*

Ö8: *“Ev halinde dersleri ciddiye alıp zamana uyum sağlayamıyoruz. Sürekli uyku hali var.”*

Ö8: “Uygulamadan yoksun bir şekilde ders işliyoruz tamamı teorik. Yaparak yaşayarak öğrenme yok. Çocuk göremeden donanımlı bir öğretmen nasıl olabiliriz?”

Ö10: “Ben köyde yaşıyorum ve internet sorunun var kablosuz ağa ulaşımım yok bu beni gerçekten çok zorluyor ve bunu dikkate alan yok.”

Ö16: “Bizler uzaktan eğitim sürecinde çok yorulduk ve bu göz ardı ediliyor.”

Ö24: “Sunuş yöntemi kullanılıyor. Aktif bir öğrenme öğrenci merkezlilik yok. Derste yansıtılan sunular çok basit düzeyde hiç ilgi çekici değil ve özensiz. Bazı öğretmenler kameralarını bile açmıyor. Ve bu dikkatimi vermeme engelliyor. Çoğu kez düz bir anlatım oluyor. Online eğitimde kullanılacak etkinlik ve oyunlara yer veren hiçbir öğretmenim yok. Bu durum beni derse girmemeye teşvik ediyor. Sadece anlatım olduğu için bir süre sonra dinleyesim gelmiyor ve çok sıkılıyorum. Konuya ilgimi kaybedebiliyorum.”

Ö78: “En büyük sorunun yüz yüze eğitimdeki her durumun acil uzaktan eğitime adapte edilmeye çalışılması olduğunu düşünüyorum.”

Eğitim fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim süreci ile ilgili belirtmiş oldukları olumlu ve olumsuz görüşler öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyumlarının ne çok iyi, ne de çok kötü orta düzeyde bir hazırbulunuşluk ve doyum durumlarının olduğunun düşünülmesine neden olmuştur.

Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri.

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin acil uzaktan eğitim süreci ile ilgili görüşleri Tablo 14’de verilmektedir. Öğrencilerin görüşleri olumlu, olumsuz, performans ve dersler kategorileri altında analiz edilmiştir. Aşağıda öğrenci görüşlerinden bazıları örnek olarak verilmektedir.

Tablo 14	
<i>Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Görüşlerinin Tema, Kategori ve Kodlara Göre Dağılımı</i>	
Tema / Kategori / Kod	Referans
Çevrimiçi Eğitim	
Olumlu	
Yeterli	6
Verimli	2
Memnuniyet	2
Tekrar dinleme	3
Kendini ifade etme	1
Olumsuz	

Yetersiz	4
Verimli değil	15
Alt yapı sorunu	5
Etkileşim	2
Motivasyon	2
Dış faktörler	1
Adaletsizlik / Haksızlık	3
Fırsat eşitsizliği	4
Anlama sorunu	2
Yorucu	3
Performans	
Üniversite	10
Öğretmen	10
Dersler	
Teorik	10
Uygulama	22
Yüz yüze	12

Olumlu kategorisi altındaki görüşlerden bazıları:

Ö12: “FTR bölümünde okuyan 1.sınıf öğrencisi olarak uzaktan eğitimi teorik olarak ders kayıtlarını tekrar tekrar dinleyebilme çalışma açısından verimli ve yeterli buluyorum.”

Ö13: “Uzaktan eğitimin faydalı yönü ders kayıtlarını tekrar dinleyerek daha iyi anlamamızı sağlıyor.”

Olumsuz kategorisi altındaki görüşlerin bazıları:

Ö68: “Ben ve araştırmalarım sonucu çoğunluk grup derslerden verim alamıyoruz.”

Ö4: “Olanakların el vermediği durumlarda(elektrik, internet, bilgisayar yokluğu vb.) derslere giriş yapamadığımızda zorunlu giriş yapma devam zorunluluğuna zorlanmazsak çok daha iyi olabilirdi.”

Ö36: “Adaletsiz bir tutum, üniversite kaynaklı değil tabi ki uzaktan eğitimin kaçınılmaz sonuçları ev ortamında oturup derse odaklanmak çok zor, çalışma şartlarımız ve ev ortamlarımız aynı değil ama bizden aynı şekilde gerek etkili katılım gerekse eşit bir algılama bekleniyor.”

Performans kategorisi altındaki görüşlerin bazıları:

Ö30: “Ders saatleri, ödevler ve sınavlar konusunda daha anlayışlı olunabilir. Çoğu zaman kişisel ihtiyaçlarımıza zaman ayıramayıp, tüm günü bilgisayar başında geçirmek zorunda kalıyoruz (gerek ders için, gerek verilen ödevler için...)”

Ö18: “Mergen sisteminin geliştirilip derslerde öğrencinin kamera açmasına olanak verilerek daha ciddi ve verimli bir öğrenim sürecinin olacağını düşünüyorum. Bu kamera olayının sınavlarda da açılması biz öğrencilerin derslerini daha fazla ciddiye alarak çalışmalarını ve bir nebze de olsa kopyanın önüne geçileceğini düşünüyorum.”

Ö69: “Bazı belli hocalar var ki bir sene olmasına rağmen ve sürekli seste sıkıntı olduğunu, söylediklerinin anlaşılmadığını dile getirmemize rağmen bunu düzeltmek adına bir şey yapılmıyor. Uygulama derslerde de yine hocaya bağlı açtıkları videoların ses ve görüntü kalitesine göre algılanma ve verim seviyesi değişiyor.”

Dersler kategorisi altındaki görüşlerin bazıları:

Ö17: “Uzaktan eğitim sadece teorik olarak güzel.”

Ö22: “Ödev ve Teorik bilgiler çok çok yoğun ve bu sebeple ne ödev verilen derse ne de diğer derslere gerekli özeni gösteremiyorum. Pandemi sürecinde unutulacak bilgiler değil akılda kalıcı bilgiler edinmek isterdim. Bunu da ancak sırf pandemide evdeyiz boş vaktimiz var düşüncesiyle teorik bilgi akışıyla değil.”

Ö17: “Bir hemşirelik bölümü öğrencisi olarak uygulama yönünden çok eksik kalıyoruz.”

Ö22: “Uygulama saatlerimizde sözel tartışmayla başarabiliriz diye düşünüyorum. Çünkü biz öğrenciler bir fikir beyan edebildiğimizde akılda kalıcı bilgilere ulaşmış oluyoruz. Demek istediğim uygulama saatlerinde ödev sunumundan çok uygulamayla ilgili sözel tartışmaların yaratılması daha verimli olur diye düşünüyorum.”

Ö23: “Bölümüm açısından oldukça olumsuz etkilendim. Uygulama dersleri videolar ile telafi edilmeye çalışılıyor ama uygulamalar tarafımızca yapılmayınca pek de etkili olmuyor maalesef.”

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri de benzer şekilde Eğitim Fakültesi öğrencileri gibi acil uzaktan eğitim sürecini olumlu ve olumsuz yönlerde değerlendirmişler ve bu durum öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyumlarının ne çok iyi, ne de çok kötü orta düzeyde bir hazırbulunuşluk ve doyum durumlarının olduğunun düşünülmesine neden olmuştur.

Anket sonunda Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin belirtmiş oldukları olumlu ve olumsuz yönde görüşlerden yola çıkarak elde edilen nitel bulgular, Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden elde edilen çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ve doyum düzeylerine ilişkin nicel bulguları destekler niteliktedir.

Sonuçlar

Bu araştırmada, Covid-19 pandemisinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitim sürecinde, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk ve internet temelli uzaktan eğitim doyumları arasındaki ilişki, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluk düzeyleri ve internet temelli uzaktan eğitim doyum düzeyleri araştırılmış ve bu durumlar fakülte değişkenine göre de incelenmiştir. Araştırmaya Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi

öğrencileri katılmıştır. Bu çalışmalara ek olarak nitel veri desteği için, öğrencilerin hazırbulunuşluk ve doyum durumlarını anlamak için odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde okuyan 6 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere gönderilen anket sonuna eklenen bir bölümde öğrencilerin pandemi sürecinde gerçekleştirilen eğitim ile ilgili görüşleri alınmış ve buradan elde edilen veriler de nitel veri desteği için kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, acil uzaktan eğitimde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk ve doyumları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pandemi öncesinde bu araştırmaya benzer araştırmalara rastlanırken, bu araştırma yapılırken buna benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Pandemi öncesinde bu araştırmaya benzer araştırmalar incelendiğinde, Topal (2016), Kocaeli Üniversitesinde, 2014-2015 yılları arasında 352 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmasında öğrencilerin e-kursa hazırlık ve memnuniyetleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. Bir diğeri Wei ve Chou (2020), Tayvanlı 356 lisans öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada, bilgisayar ve internet öz yeterliğine sahip olan öğrencilerin ders memnuniyetlerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Çalışma 2020 yılında yayınlanmış ancak pandemi öncesinde gerçekleştirilen bir çalışmadır. Öztürk, Öztürk ve Özen (2018), 493 öğretmen adayı ile yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin internet tabanlı uzaktan eğitime hazırlık ve memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Sonuç olarak pandemi öncesinde yapılan bu araştırmaya benzer araştırma sonuçları ile pandemi sürecinde gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçları tutarlılık göstermektedir. Acil uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşlukları incelendiğinde, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ÇÖHBÖ alt boyutları incelendiğinde Öğrenen Kontrolü alt boyutu diğer alt boyutlara göre düşük bulunmuştur. Fakülte değişkeni bakımından ise Eğitim Fakültesi öğrencilerinin hazırbulunuşlukları, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Fakülte bazında farklılığın bu şekilde olması, eğitim fakültesi öğrencilerinin derslerinin daha çok teorik temelli olması ve öğretmenlik becerileri edinimi gereği derslerde sunum, video, etkileşimli tahta vb. teknolojileri kullanmalarından kaynaklı hazırbulunuşlukları daha yüksek çıkmış olabilir. Bir diğeri eğitim fakültesi öğrencilerinden elde edilen veriler birçok üniversiteden elde edilirken, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden elde edilen veriler tek bir üniversiteden alınmıştır. Farklılığın temelinde fakülte bazında araştırmaya katılan üniversite sayısının da etkili olduğu söylenebilir. Anket sonunda Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin belirtmiş oldukları

olumlu ve olumsuz yöndeki ifadeler, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarının ne çok yüksek, ne de çok düşük orta düzeyde bir çevrimiçi hazırbulunuşluğuna sahip oldukları çıkarımının yapılmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bu bakımdan çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğuna ilişkin nitel araştırma bulgularının, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğuna ilişkin nicel araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Odak grup görüşmesinde öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarını anlamaya yönelik vermiş oldukları cevaplar kendine güvenme, isteklilik, öğrenme süreci yönetimi, bilgisayar ve internet kullanımı, çevrimiçi öğrenme yazılımı yönetimi ve kendi kendine çalışma olmak üzer 6 başlık altında toplanmıştır. Öğrenciler genel olarak bu kategoriler altında olumlu yönde görüşler bildirmişlerdir. Dolayısıyla odak grup öğrencilerinin hazırbulunuşluklarının iyi olduğu söylenebilir. Ancak odak grup BÖTE öğrencileri dışında farklı bölümden öğrencilerden oluşturulsaydı belki sonuçlar daha farklı çıkabilirdi. Alanyazında pandemi sürecinde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu ile ilgili benzer çalışmalar vardır. Sarıtaş ve Barutçu (2020) pandemi sürecinde 2835 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmasında öğrencilerin çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluklarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da öğrenen kontrolü alt boyutundan elde edilen puanlar düşük çıkmıştır. Dolayısıyla her iki araştırma sonucunda da öğrenen kontrolü alt boyutunun düşük çıkması, acil uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme sürecini yönetmelerinde sorun yaşadıkları çıkarımının yapılmasına neden olmaktadır. Kuzu (2020) üniversiteyi yeni kazanmış öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin hazırbulunuşluklarının orta ve yüksek seviyede çıktığı sonucunu ulaşmıştır. Türkmen, Aşçı ve Uğur Zor (2020) ise meslek yüksekokulu öğrencilerinin e-öğrenme hazırbulunuşluklarının yüksek ve yeterli olduğunu bulmuştur. Pandemi sürecinde yapılan bu çalışmalar genel olarak öğrenci hazırbulunuşluklarının orta seviyelerde olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonucunda da benzer bir bulgu elde edilmesi çalışmanın alanyazındaki diğer çalışmalar ile tutarlı olduğunu göstermektedir. Alanyazında çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğunun fakülte değişkenine göre incelendiği çalışmalar da mevcuttur. Yılmaz, Sezer ve Yurdugöl (2019) farklı fakültenin 5021 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada, e-öğrenme hazırbulunuşluğunun fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Bizim çalışmamız ile alanyazındaki bu çalışma tutarlılık göstermektedir fakat Talan'ın (2021) farklı fakültenin 727 öğrenci ile yaptığı çalışmada hazırbulunuşluk ile fakülte arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sonuçların farklılık göstermesinde, kullanılan ölçek, çalışmaya katılan öğrenci sayısı, fakülte sayısı, fakülte türü, yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerin etkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin acil uzaktan eğitim

sürecine yönelik doyum durumları incelendiğinde doyum düzeyleri, kurumsal destek alt boyutu hariç orta düzeyde bulunmuştur. Kurumsal destek alt boyutuna ilişkin doyumları ise düşük bulunmuştur. Öğrencilerin çalışmaya çeşitli üniversite ve fakültelerden katıldıkları göz önünde bulundurulduğunda acil uzaktan eğitimde kurumların destek verme konusunda yetersiz kaldığı çıkarımı yapılabilir. Jiang, İslam, Gu ve Spector (2021) Çin’li 928 üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeden çok memnun kaldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Tüzün ve Yörük Toraman (2021) 289 sosyal bilimler öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimden genel olarak memnun olmadıkları, çoğunluğun yüz yüze eğitimi tercih ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Sonucun olumsuz çıkmasının sebebi tek bir kurumdan alınan veriler olması, pandemi sürecinin başlarında yapılan bir çalışma olması ve üniversitenin bu sürece uyum sağlama aşamasından kaynaklı tecrübe edinerek gelişme süreci ve izlediği çevrimiçi politikaların yetersiz kalması olabilir. Öğrenci doyumlarının fakülte değişkenine göre durumları incelendiğinde ise, öğrencilerin bağlı oldukları fakülte ile doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak ölçek alt boyutları incelendiğinde öğrenci-öğrenci etkileşimi ve kurumsal destek alt boyutu bakımından farklılık bulunmuştur. Bu alt boyutlar bakımından Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalama puanları daha yüksek çıkmıştır. Öğrenci-öğrenci etkileşiminin Eğitim Fakültesinde yüksek çıkmasının nedeni, eğitim fakültesi öğrencilerinin farklı üniversitelerden araştırmaya katılması ve sağlık bilimleri üniversitesi öğrencilerinin ise tek üniversite ile sınırlı kalması olabilir. Bir diğeri eğitim fakültesindeki öğrencilerin öğretmenlik gereği almış oldukları derslerin içeriklerinde birbirleri ile etkileşimlerini gerektirecek (ders anlatma, sunum yapma) durumların bulunması ve sağlık bilimleri üniversitesi öğrencilerinin çevrimiçi eğitimlerinde bireyselliğin ön planda olması neden olabilir. Kurumsal destek alt boyutundaki farklı, sağlık bilimleri üniversitesi öğrencilerinin derslerinde uygulamalı bir yapının ağır basmasından dolayı pandemi döneminde kurumun bu konuda elinden bir şey gelmemesi olabilir. Eğitim fakültesi öğrencileri için ise teorik dersler sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine oranla daha fazla olduğu için üniversitelerin teorik dersleri uygulamaya koymada daha az zorlandıklarından kaynaklı bir durum söz konusu olabilir. Bir diğeri sağlık bilimleri fakültesi uygulamaya dönük olduğu için kurum uzaktan eğitim konusunda eğitim fakültesini içinde barındıran kurumlara göre pandemi sürecinde pandemi öncesine göre daha az deneyimli kalmış olabilir. Talan (2021) acil uzaktan eğitimde farklı fakültelerden 727 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuştur. Sonuç olarak bu çalışma pandemi sürecinde yapılan diğer bir

Çalışma ile tutarlılık göstermektedir. Odak grup ğrencilerinin doyum durumlarını anlamak amacıyla yapılan görüşme sonucunda ğrenci görüşleri, etkileşim, performans, dikkat dağıtıcı unsurlar, ders süreci ve süreç başlıkları altında kategorilendirilmiştir. Genel olarak öğrenciler bu kategoriler altında hem olumlu hem de olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla bu görüşlerden yola çıkararak öğrencilerin doyumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bir diğeri anket sonuna eklenen öğrencilerin pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin alındığı bölümde, öğrencilerin olumlu ve olumsuz yönde yapmış oldukları yorumlar doyumlarının da orta düzeyde olduğu yönünde bir çıkarım yapılmasına neden olmuştur. Öğrencilerin doyum durumlarına yönelik elde edilen nitel bulguların, yine doyum düzeyine ait nicel bulguları desteklediği söylenebilir.

neriler

Gelecek araştırmalarda, farklı fakülteler ve daha büyük bir örneklem ile aynı konu çalışılabilir. Nitel araştırma yöntemi asıl araştırma yöntemi olarak kullanılıp, farklı bir öğrenme grubu ile aynı konu çalışılabilir. Hazırbulunuşluk değişkeni ile farklı bir değişken arasındaki ilişki incelenebilir. Pandemi sonrasında, öğrencilerin hazırbulunuşluk ve doyum durumlarındaki gelişmeyi ortaya koyacak bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B. ve Bardakçı, S. (2020). Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim – Bilgi Portalı.YÖKAK,<http://web.archive.org/web/20200811005859/https://portal.yokak.gov.tr/makale/pandemi-doneminde-uzaktan-egitim/>. Erişim tarihi: 14.11.2020
- Alsancak Sırakaya, D. ve Yurdugül H. (2016). Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluluk Düzeylerinin İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17(1):185–200.
- Basith, A., Rosmaiyadi, Triani, S. N., and Fitri. (2020). Investigation of Online Learning Satisfaction During COVID 19: In Relation to Academic Achievement. *Journal of Educational Science and Technology (EST)*, 6(3), 265–75. doi: 10.26858/est.v1i1.14803.
- Baygeldi, M., Öztürk, G.ve Dikkartın Övez, T. (2021). Pandemi Sürecinde Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk ve E-Öğrenme Ortamlarına Yönelik Motivasyon Düzeyleri. *Turkish Studies*, 16(1), 285–311.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 26. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye Ve Kalkınmaya Etkisi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,(11), 33-41. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47957/606767>
- Creswell, J. W., and Clark, V. L. P. (2018). Designing and Conducting Mixed Methods Research. *Organizational Research Methods*, 12(4), 801–4.
- Demir Kaymak, Z. ve Horzum, M. B. (2013). Çevrimiçi Öğrenme Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyleri, Algıladıkları Yapı ve Etkileşim Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1792–97. doi: 10.12738/estp.2013.3.1580.
- Bedir Erişti, S.D., Kuzu, A., Kabakçı Yurdakul, I., Akbulut, Y. & Kurt, A. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Fogerson, D. L. (2005). Readiness Factors Contributing To Participant Satisfaction In Online Higher Education Courses. *University of Tennessee*, 159.
- Harman, G. ve Çelikler, D. (2012). Eğitimde Hazır Bulunuşluğun Önemi Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 147–56.
- Hergüner, G., Son, S. B., Son, S. H. ve Dönmez, A. (2020.) The Effect of Online Learning Attitudes of University Students on Their Online Learning Readiness. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology* 19(4), 102–11.

- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., and Bond, A. (2020). Remote Teaching and Online Learning. *Educause Review*, 1–15. Retrieved May 6, 2020, from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and->
- Hung, M., Chou, C., Chen, C., and Own, Z. (2010). Computers & Education Learner Readiness for Online Learning: Scale Development and Student Perceptions. *Computers & Education*, 55(3), 1080–90. doi: 10.1016/j.compedu.2010.05.004.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2013). Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Ölçeği'nin (ÇÖHBÖ) Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Teknoojisi Kuram ve Uygulama*, 3(2), 72–100.
- Jiang, H., Islam, A. Y. M. A., Gu, X., and Spector, J. M. (2021). Online Learning Satisfaction in Higher Education during the COVID-19 Pandemic: A Regional Comparison between Eastern and Western Chinese Universities. *Education and Information Technologies*. doi: 10.1007/s10639-021-10519-x.
- Karataş, S. ve Üstündağ M. T. (2008). Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı Öğrencilerinin İnternet Temelli Uzaktan Eğitim Doyumları İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 62–73.
- Kırmızı, Ö. (2015). The Influence of Learner Readiness on Student Satisfaction and Academic Achievement in an Online Program at Higher Education. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14(1), 133–42.
- Koloğlu, T. F. (2016). Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açıları ve Hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Kuo, Y. C., Walker, A. E., Belland, B. R., and Schroder, K. E. E. (2013). A Predictive Study of Student Satisfaction in Online Education Programs. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 14(1), 16–39. doi: 10.19173/irrodl.v14i1.1338.
- Kuzu, Y. (2020). Üniversiteyi Yeni Kazanan Öğrencilerin Pandemi Kaynaklı Uzaktan Eğitime İlişkin Hazırbulunuşlukları ve Görüşleri. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 103–35. doi: 10.20493/birtop.818308.
- Natarajan, J, Joseph, MA. Impact of emergency remote teaching on nursing students' engagement, social presence, and satisfaction during the COVID-19 pandemic. *Nurs Forum*. 2022; 57: 42- 48. <https://doi.org/10.1111/nuf.12649>

- Oliver, R. (2001). Assuring the Quality of Online Learning in Australian Higher Education. *Proceedings of Moving Online II Conference*. 222–31. Retrieved April 13, 2022 from <https://core.ac.uk/download/pdf/41533127.pdf>
- Öztürk, D. S., Öztürk, F. ve Özen, R. (2018). The Relationship Between Prospective Teachers' Readiness And Satisfactions About Web-Based Distance Education. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 19(1), 147–62. doi: 10.17718/tojde.382791.
- Parlak, Ö. (2004). İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Öğrenci Doyumu Ölçeği. *Journal Of Educational Sciences & Practices*, 6(11), 53–72.
- Saraç, Y. (2020). YÖK Üniversitelerde Uygulanacak Uzaktan Eğitime İlişkin Açıklama. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>. Erişim tarihi: 10.03.2021.
- Sarıtaş, E. ve Barutçu, S. (2020). Öğretimde Dijital Dönüşüm ve Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşluğu: Pandemi Döneminde Pamukkale Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Internet Applications and Management*, 11(1), 5–22. doi: 10.34231/iuyd.706397.
- Surahman, E., and Sulthoni. (2020). Student Satisfaction toward Quality of Online Learning in Indonesian Higher Education during the Covid-19 Pandemic. *IEEE* 120–25. doi: 10.1109/ICET51153.2020.9276630.
- Talan, T. (2021). *COVID-19 Salgını Sürecinde Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının ve Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi*. Ankara: İksad Yayıncılık.
- Topal, A. D. (2016). Examination of University Students' Level of Satisfaction and Readiness for E-Courses and the Relationship between Them. *European Journal of Contemporary Education*, 15(1), 7–23. doi: 10.13187/ejced.2016.15.7.
- Türkmen, B., Aşçı, Y. ve Uğur Zor, Esra. (2020). Covid-19 Sosyal İzolasyon Döneminde Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazirbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi: Çaycuma Meslek Yüksekokulu Örneği. *Journal of International Social Research*, 13, 690–700. doi: 10.17719/jisr.10821.
- Tüzün, F. ve Yörük Toraman, N. (2021). Pandemi döneminde Uzaktan Eğitimi Etkileyen Faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 822–45. doi: 10.25287/ohuiibf.780189.
- UNESCO. (2020). Koronavirüsün Neden Olduğu Okul Kapanmaları (Covid-19). Retrieved 6, 2021 from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.

- Wei, H. C., and Chou, C. (2020). Online Learning Performance and Satisfaction: Do Perceptions and Readiness Matter? *Distance Education*, 41(1), 48–69. doi: 10.1080/01587919.2020.1724768.
- Weerasinghe, IM S., Lalitha, R., and Fernando, S. (2017). Students' Satisfaction in Higher Education Literature Review. *American Journal of Educational Research*, 5(5), 533–39. doi: 10.12691/education-5-5-9.
- Yılmaz, R., Sezer, B. ve Yurdugöl, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 180–95. doi: 10.12984/egeefd.424614.

Yazarlar Hakkında

Beyza ASLAN

Beyza ASLAN, Lisans eğitimini Ege Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği anabilim dalında tamamlamıştır. Mezun olduktan sonra yine Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde yüksek lisansa başlamış ve Haziran 2022’de mezun olmuştur. Şuanda mesleki bakımdan kendini geliştirmeye devam etmesinin yanı sıra, Mersinde MEB’e bağlı bir ortaokulda ücretli öğretmen olarak çalışmaktadır.

Eposta: beyzaslan26@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU

Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği alanında 1998 yılında doktorasını tamamlamış ve Dr. unvanı almıştır. 2011 yılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde Prof. unvanını almıştır. Akademik ve bilimsel araştırma alanları, Sosyal ve Beşeri Bilimler, Eğitim, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi, Bilgisayar Bilimleri, Yapay Zekâ, Bilgisayarda Öğrenme ve Örüntü Tanıma, İnsan Bilgisayar Etkileşimi, Mühendislik ve Teknolojidir.

Posta adresi: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
104 Bornova/İzmir
Tel (İş): +90 232 311 50 89
Eposta: mustafa.inceoglu@ege.edu.tr